

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 23. augustā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..], [..], [..], [..], [..] un [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 140/2022),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt likuma „Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā” 4. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 114. pantam un Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 27. pantam;

1.2. atcelt Rīgas domes 2022. gada 13. maija lēmumu Nr. 1511 „Par objekta „Pieminēklis Padomju armijas karavīriem – Padomju Latvijas un Rīgas atbrīvotājiem no vācu fašistiskajiem iebrucējiem” demontāžu” (turpmāk – Rīgas domes lēmums);

1.3. noteikt aizliegumu demontēt Rīgā, Uzvaras parkā esošo monumentu „Padomju karavīriem – Padomju Latvijas un Rīgas atbrīvotājiem no vācu fašistiskajiem iebrucējiem”.

2. Apstrīdētā norma noteic: „Ar šo likumu tiek noteikts, ka Rīgā, Uzvaras parkā esošais monuments „Padomju karavīriem – Padomju Latvijas un Rīgas atbrīvotājiem no vācu fašistiskajiem iebrucējiem” ir demontējams.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes 85. pantu Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesas likuma 16. pantā ir izsmēļoši uzskaitītas Satversmes tiesā izskatāmās lietas.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1., 2., 3. un 6. punktam un 17. panta pirmās daļas 11. punktam uz personas iesniegta pieteikuma pamata Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, Latvijas parakstīto vai noslēgto starptautisko līgumu (arī līdz attiecīgo līgumu apstiprināšanai Saeimā) atbilstību Satversmei, citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem) un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Tādējādi uz personas iesniegta pieteikuma pamata Satversmes tiesa izskata lietas tikai par normatīvo aktu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Normatīvs akts ir tiesību akts, kas satur tiesību normas – abstraktus vispārēji saistošus uzvedības priekšrakstus, kas attiecas uz nenoteiktu personu loku un ir piemērojami vairākkārt.

Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Savukārt Rīgas domes lēmums, ar kuru uzdots Rīgas pašvaldības aģentūrai „Rīgas pieminēkļu aģentūra” veikt visas nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu monumenta „Padomju karavīriem – Padomju Latvijas un Rīgas atbrīvotājiem no vācu fašistiskajiem iebrucējiem” demontāžu, bet citām pašvaldības iestādēm –

sniegt nepieciešamo atbalstu šī objekta demontāžai un sagatavot konceptuālu ziņojumu par attiecīgās teritorijas attīstības iespējām pēc tā demontāžas, nav ārējs normatīvais akts. Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais prasījums nav piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts kopsakarā ar 19.² panta sestās daļas 1. punktu prasa pieteikumā juridiski pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

Satversmes 114. pants paredz mazākumtautību vērtību un tiesību atzīšanu un ievērošanu. Attiecīgi valstij saskaņā ar Satversmes 114. pantu ir pienākums respektēt un garantēt pie mazākumtautībām piederošo personu tiesības saglabāt un attīstīt savu identitāti, saglabājot un attīstot mazākumtautības valodu, kā arī etnisko un kultūras savdabību (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 13. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-22-01 15.2. punktu*).

Latvija par kritērijiem indivīda piederībai mazākumtautībai atzinusi citstarp kultūras, reliģijas un valodas atšķirību, pilsonību un konkrētās mazākumtautības vēsturisko saikni ar Latviju. Turklāt ir jānošķir vēsturiskā krievu mazākumtautība un padomju okupācijas laikā ieradušies migranti un viņu pēcnācēji. Satversmes 114. pantā ietvertu tiesību izmantošanas iespēja var tikt attiecināta arī uz padomju laika migrantiem, kas nav ieguvuši Latvijas pilsonību. Proti, ja Latvijā pastāvīgi

dzīvojoša persona sevi identificē ar Latvijas teritorijā vēsturiski dzīvojošu mazākumtautību, tā var izmantot Satversmes 114. pantā ietvertās tiesības (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2018-12-01 22. punktu un 2020. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. 2019-20-03 17. punktu*).

Pieteikumā ir norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēji pieder pie krievu etniskās minoritātes un ka Uzvaras parkā esošais monuments ir būtisks viņu etniskās kultūras saglabāšanai. Pēc Pieteikuma iesniedzēju ieskata, uzvara Otrajā pasaules karā esot krievu kultūras identitātes sastāvdaļa, līdz ar to Uzvaras parkā esošais monuments pārstāvēt krievu etniskās kultūras un etniskās identitātes daļu.

Tomēr Pieteikuma iesniedzēji pieteikumā nav pamatojuši savu piederību vēsturiskai krievu mazākumtautībai un to, ka uz viņiem ir attiecināmas kādas no Satversmes 114. pantā ietvertajām tiesībām. Proti, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka konkrētajā situācijā Pieteikuma iesniedzējiem no Satversmes 114. panta izrietētu tiesības prasīt saglabāt Uzvaras parkā esošo monumentu. Līdz ar to no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētā norma būtu radījusi Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 114. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Turklāt jāņem vērā, ka starptautiskajos cilvēktiesību līgumos un Satversmē ietvertās pamattiesības Latvijas tiesību sistēmā veido vienotu veselumu. Tādējādi, ja pieteikumā ir ietverts prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi, pieteikuma iesniedzējam jāpamato arī tas, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība starptautisko tiesību normai būtu vērtējama atsevišķi no Satversmes normas. Proti, jāpamato, ka starptautisko tiesību norma paredz plašāku, no Satversmes atšķirīgu, pamattiesību aizsardzības apjomu (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-25-01 17. punktu un 2019. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2019-01-01 16.3.1. punktu*). Pieteikumā šāds pamatojums nav ietverts.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā, 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7. Pieteikumā papildus lūgts noteikt pagaidu tiesību aizsardzības līdzekli – aizliegumu demontēt Rīgā, Uzvaras parkā esošo monumentu „Padomju karavīriem – Padomju Latvijas un Rīgas atbrīvotājiem no vācu fašistiskajiem iebrucējiem”.

Satversmes tiesa ir vairākkārt atzinusi, ka konstitucionālās sūdzības gadījumā Satversmes tiesas likums noteic tikai vienu pagaidu tiesību aizsardzības līdzekli – likuma 19.² panta piektajā daļā paredzēto tiesas nolēmuma izpildes apturēšanu. Citu pagaidu tiesību aizsardzības līdzekļu noteikšana nav arī Satversmes tiesas likumā un Satversmes tiesas reglamentā neregulēts procesuāls jautājums, kuru Satversmes tiesa būtu tiesīga izlemt (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 4. februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. 2015-03-01 5.–7. punktu*).

Līdz ar to šā lēmuma 1.3. apakšpunktā norādītais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1. un 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [..], [..], [..], [..], [..] un [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 140/2022).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.3. apakšpunktā minēto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina